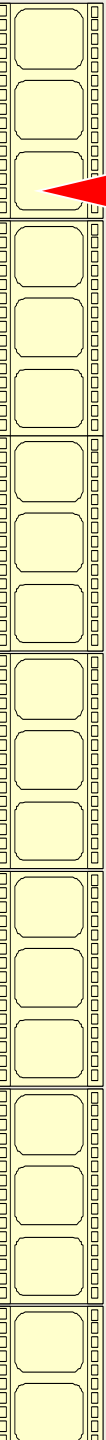

A liberáció fizikai- kémiai alapjai

Pál Szilárd

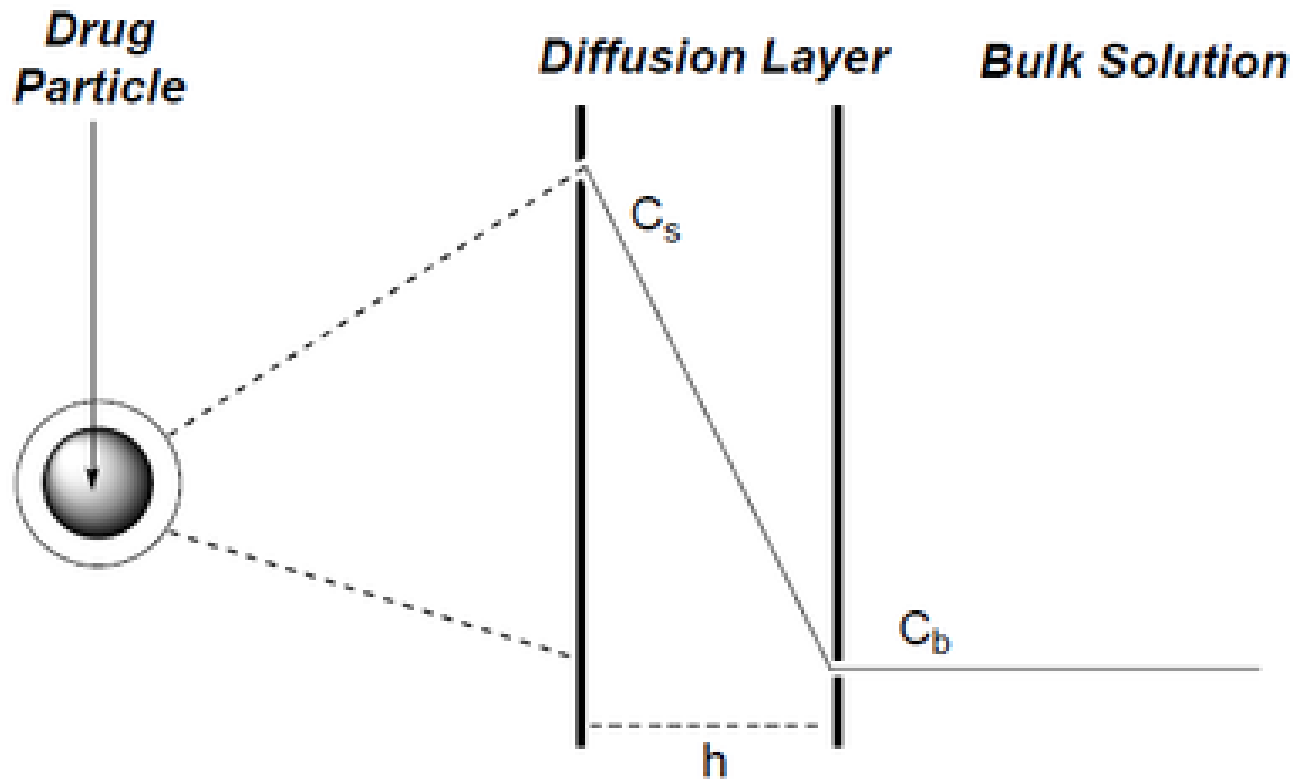

1897

- Noyes és Whitney

- "The Rate of Solution of Solid Substances in Their Own Solution."
- A kioldódás mértékét a részecske felszínén található túltelített réteg szabályozza

Noyes-Whitney elmélete

Scheme 1. Dissolution of drug particles according to diffusion layer model.

1900

- Brunner és Tolloczko

- Bizonyítják, hogy a kioldódás a szilárd részecskék fizikai-kémiai tulajdonságától, felületétől és a hőmérséklettől függenek

1904

- Nernst és Brunner

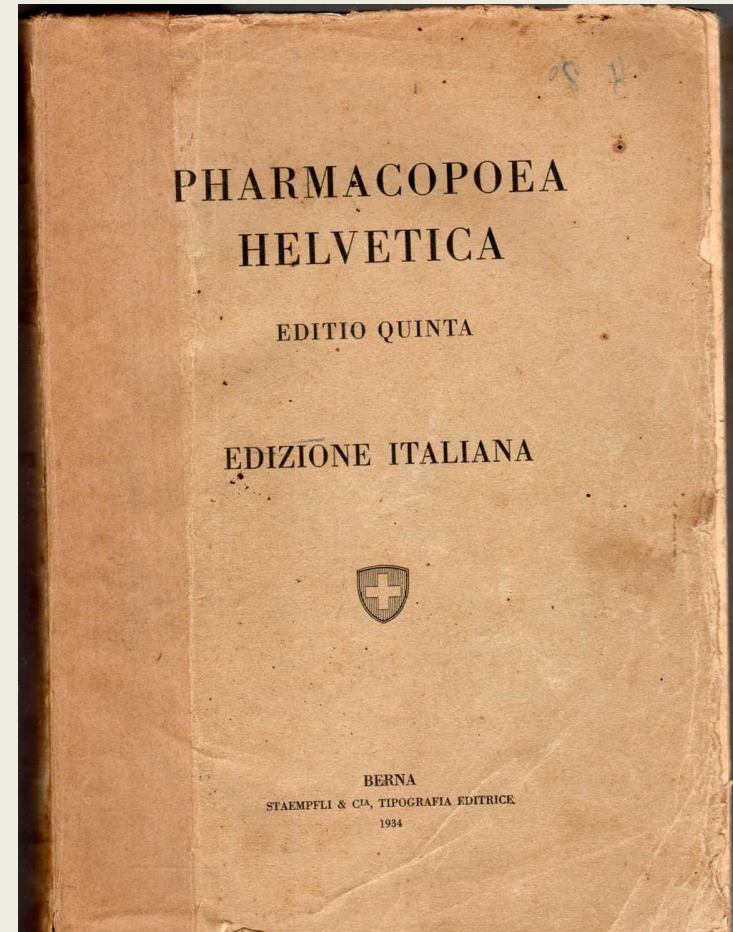
- A Noyes-Whitney összefüggést módosítva Fick diffúziós törvényét integrálták az összefüggésbe, mely a diffúziós állandótól is függővé tette a kioldódást.

IVIVC

- **FDA** – in vivo-in vitro koreláció – prediktív matematikai modell, mely leírja az összefüggést a gyógyszerforma hatóanyagának in vitro kioldódása és az in vivo megjelenése között.

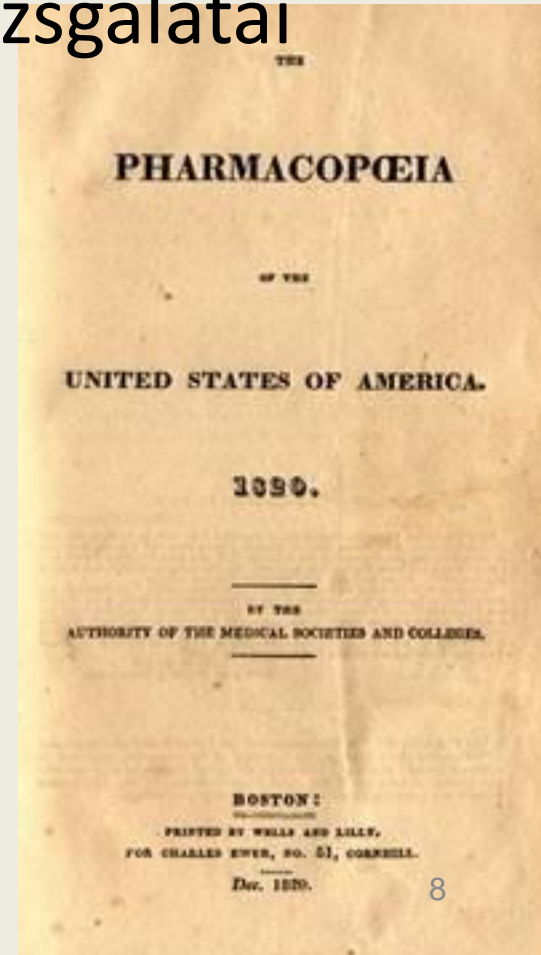
1934

- **Pharmacopoea Helvetica** – elsőként írja le a tabletták szétesésvizsgálatát

1950

- A szétesésvizsgálatot az USP 14 is felvette a hivatalos gyógyszer technológiai vizsgálatai közé

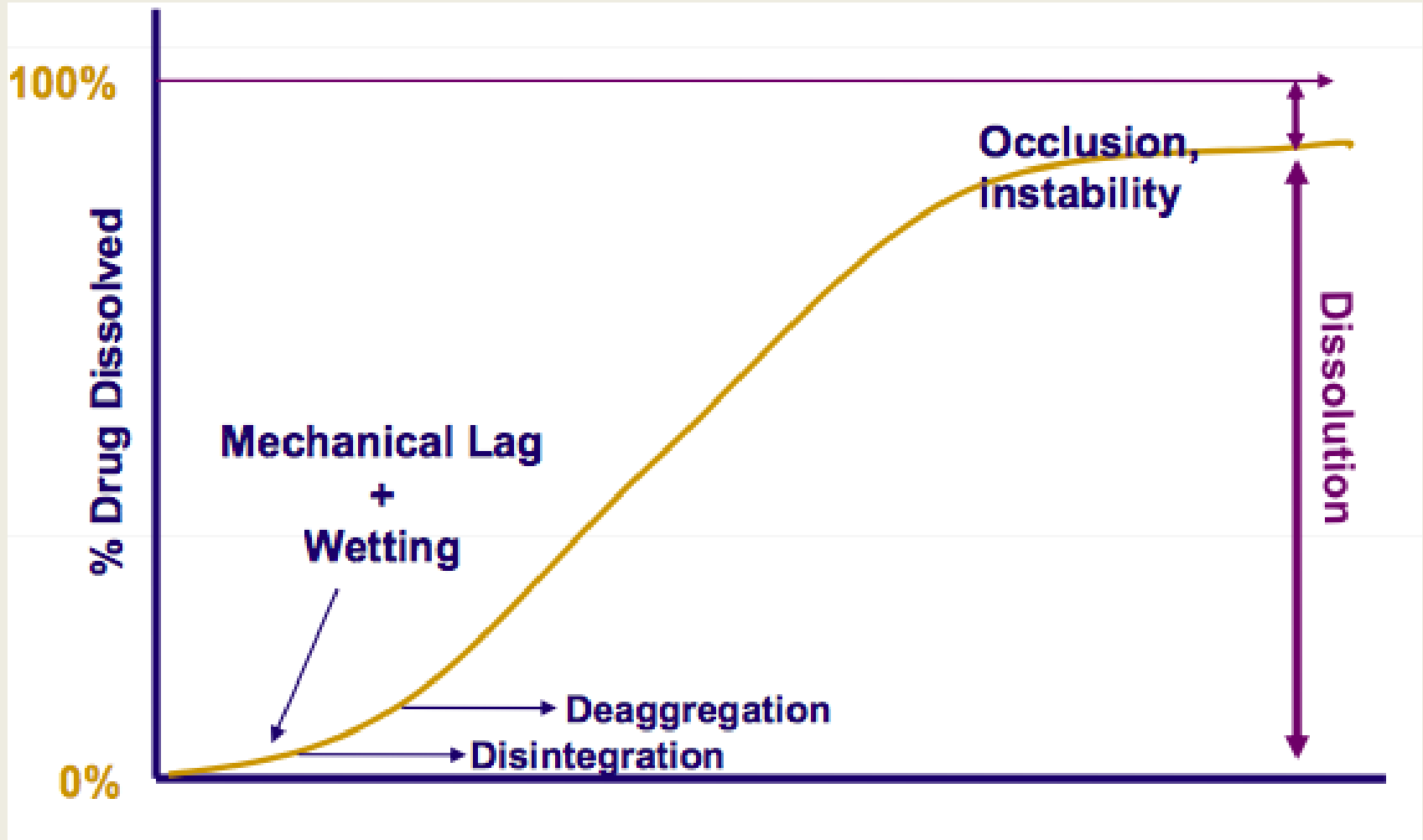
1960

- Levy és Hayes

- Három különböző gyártótól Aspirin tabletták vizsgálata során 30-60 rpm háromlapátos keverőt alkalmazva jelentős különbséget tapasztaltak.

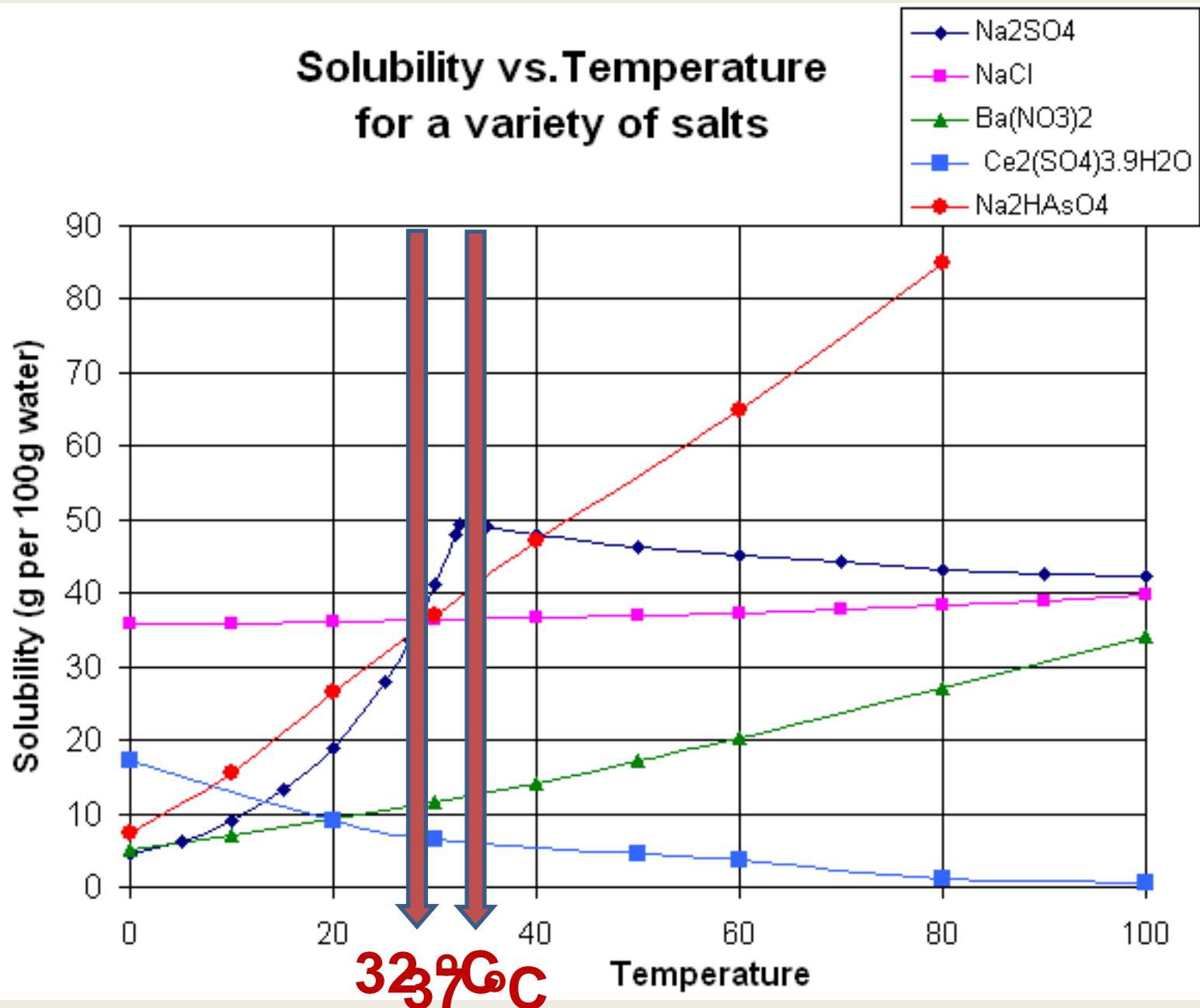

A liberáció alapjai

Hőmérséklet

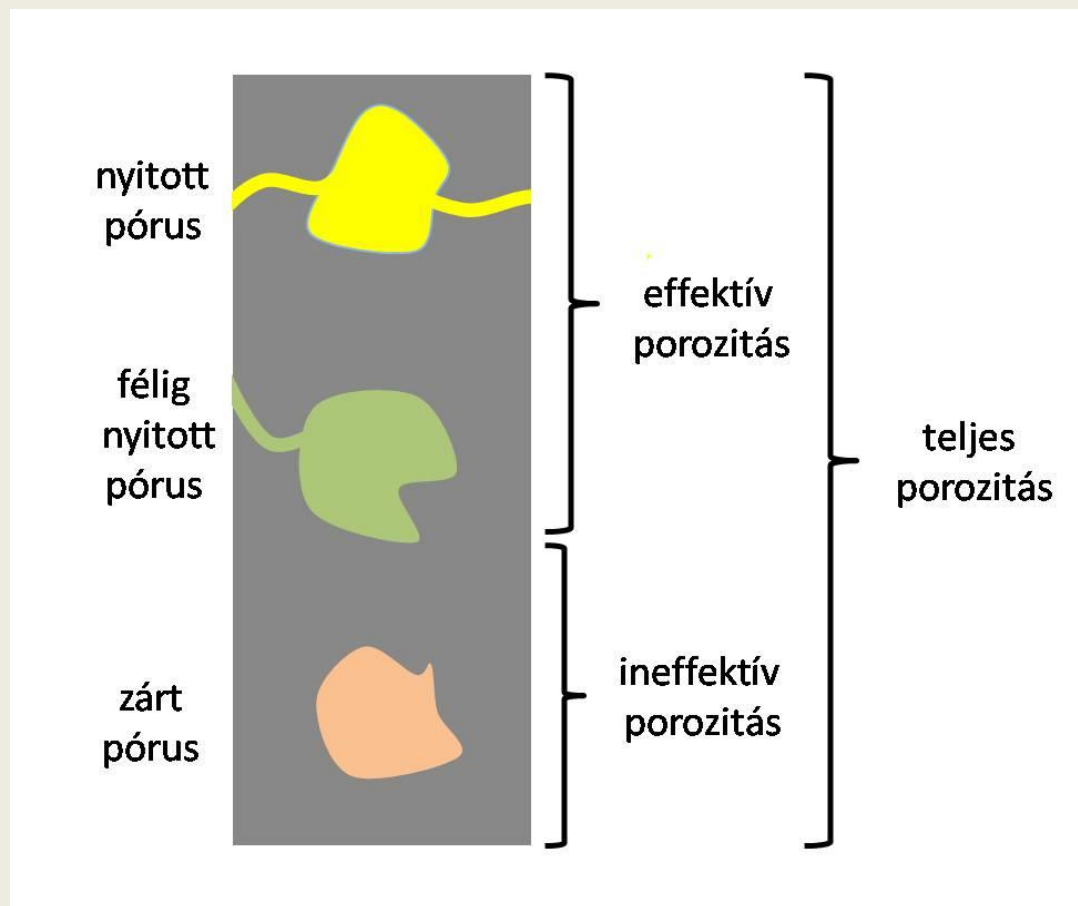
Solubility vs. Temperature for a variety of salts

Porozitás

Porozitás

Valódi térfogat, porozitás

Porozitás

Valódi térfogat, porozitás

$$\Phi = \frac{V}{V_t}$$

V a hézagok, lyukak, csatornák össztérfogata,

V_t a készítmény teljes térfogata

Porozitás

Valódi térfogat, porozitás

A teljes porozitás (Φ_p^t) az effektív (Φ_p^e) és ineffektív (Φ_p^{ie}) részből tevődik össze:

$$\Phi_p^t = \Phi_p^e + \Phi_p^{ie}$$

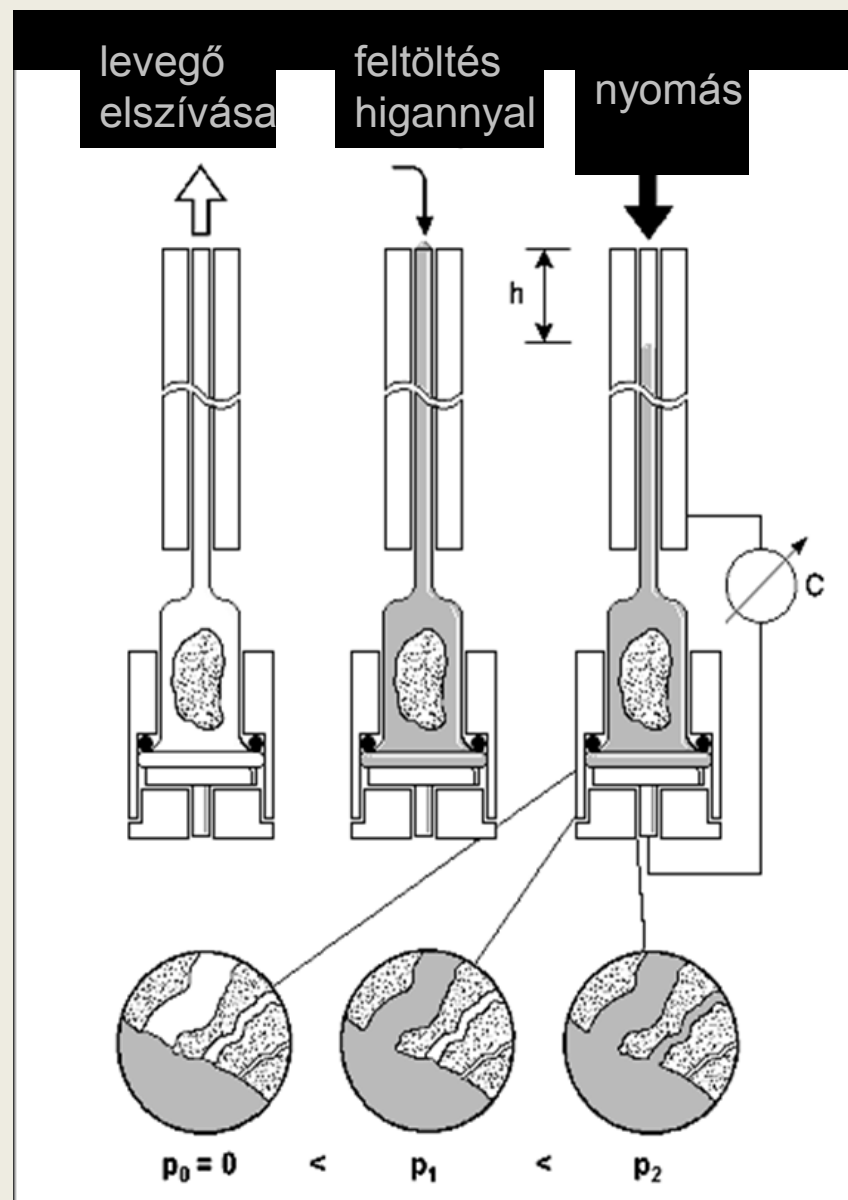
Porozitás

Higanyos poroziméter

Washburn – egyenlet

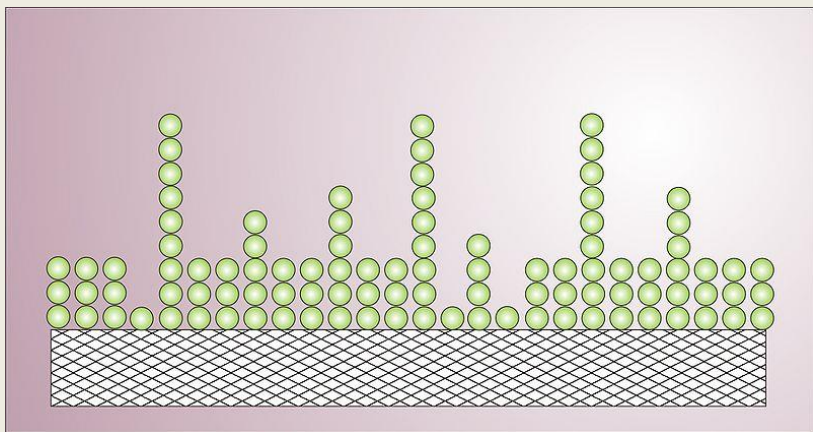
$$L_p^2 = \frac{\gamma \cos \Theta r t}{2\eta}$$

L_p folyadék penetrációja
 γ felületi feszültség
 θ nedvesedési peremszög
 r pórus sugár
 η viszkozitás
 t idő

Porozitás

BET gázadszorpció

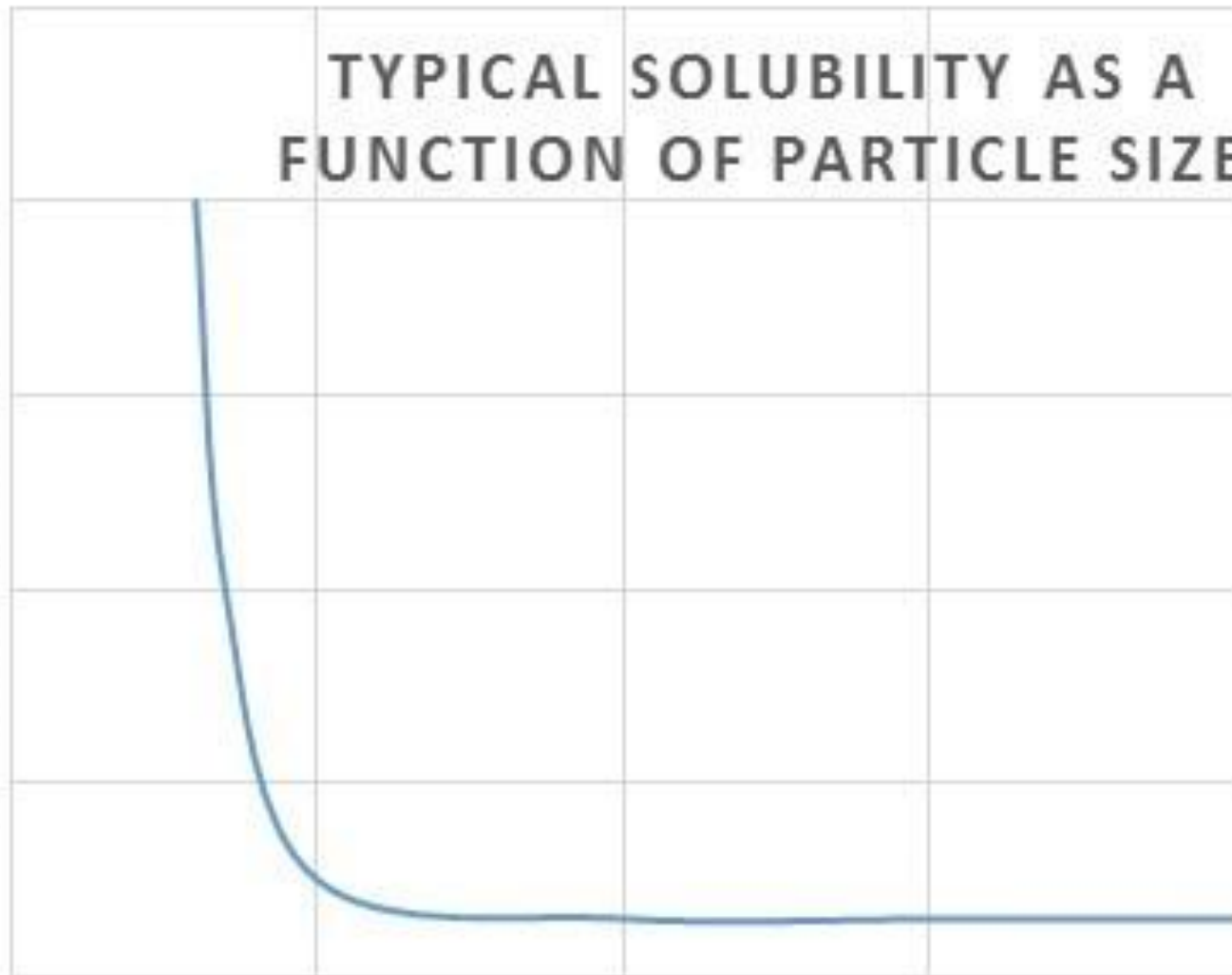
Többrétegű adszorpció

Szemcseméret

TYPICAL SOLUBILITY AS A FUNCTION OF PARTICLE SIZE

SOLUBILITY/ARBITRARY UNITS

0.001

0.01

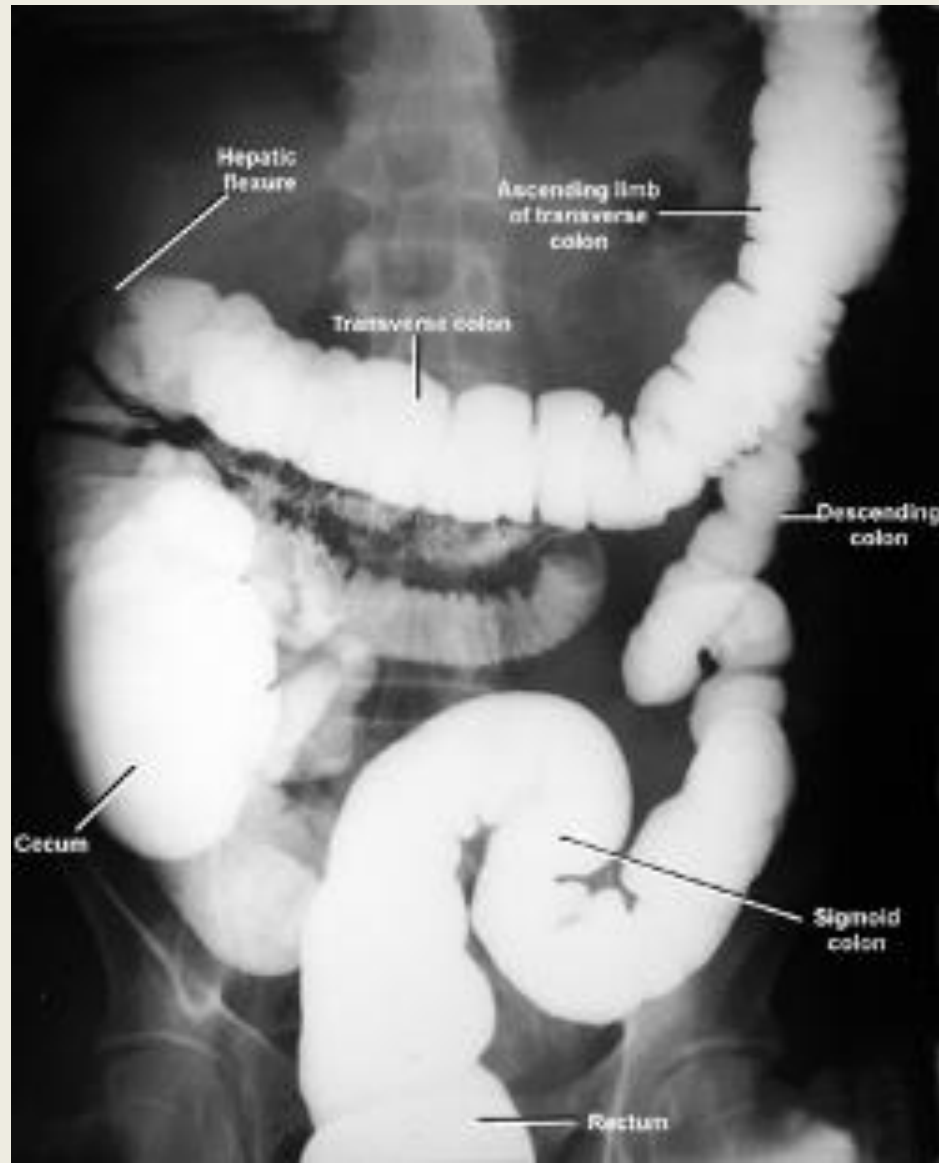
0.1

1

10

PARTICLE SIZE/MICRONS

Barium sulphate

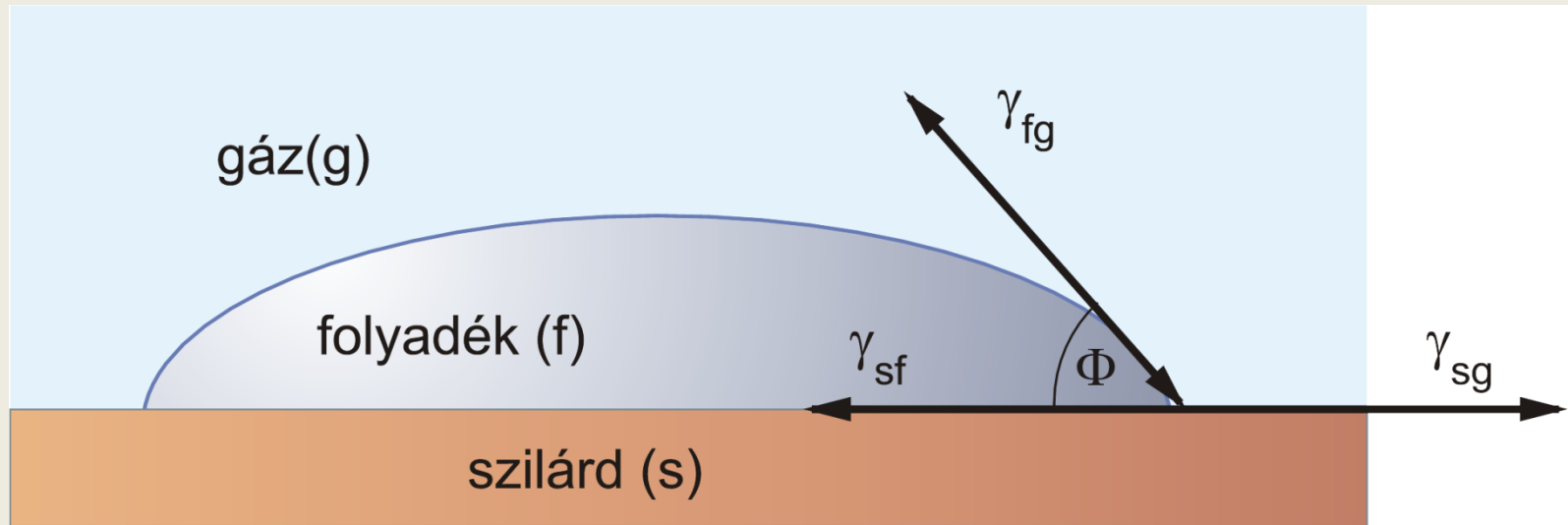

Glibenclamid

Nedvesedés

Nedvesedés

- θ a szilárd felületen kialakuló peremszög
- γ_{sg} a szilárd/gáz,
- γ_{sf} a szilárd/folyadék,
- γ_{fg} a folyadék/gáz közötti határfelületi feszültség

Nedvesedés

Young – egyenlet

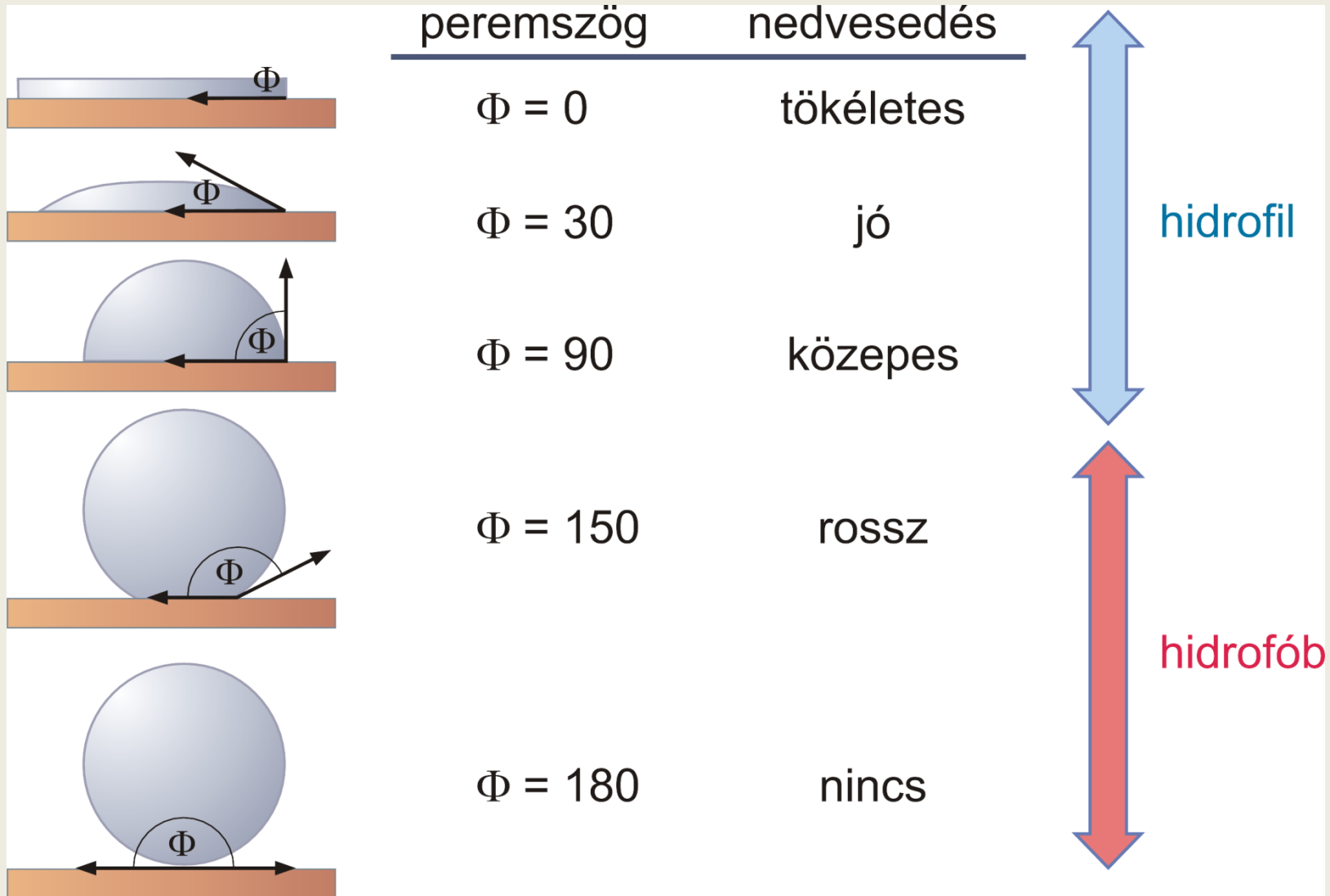
III. *An Essay on the Cohesion of Fluids.* By Thomas Young,
M. D. For. Sec. R.S.

$$\gamma_{sg} = \gamma_{sf} + \gamma_{fg} \cos \theta$$

Read December 20, 1804.

θ a szilárd felületen kialakuló peremszög
 γ_{sg} a szilárd/gáz,
 γ_{sf} a szilárd/folyadék,
 γ_{fg} a folyadék/gáz közötti határfelületi feszültség

Nedvesedés

Nedvesedés

Darcy – egyenlet

Pórusos szerkezetű rendszerek

$$v = k_p \frac{\Delta p}{\eta}$$

- v a permeáció sebessége
 k_p a pórusos szerkezetű anyag permeabilitási képessége
 Δp nyomás különbség
 η folyadék viszkozitása

Nedvesedés

Kozeny – egyenlet

Pórusos szerkezetű rendszerek

$$k_p = \frac{\kappa \varepsilon^2}{\psi A^2}$$

- k_p a pórusos szerkezetű anyag permeabilitási képessége
 κ alakparaméter
 ε porozitás
 ψ tortuozitás (labirintus faktor, tekervényesség)
 A a pórusok, csatornák fajlagos felülete

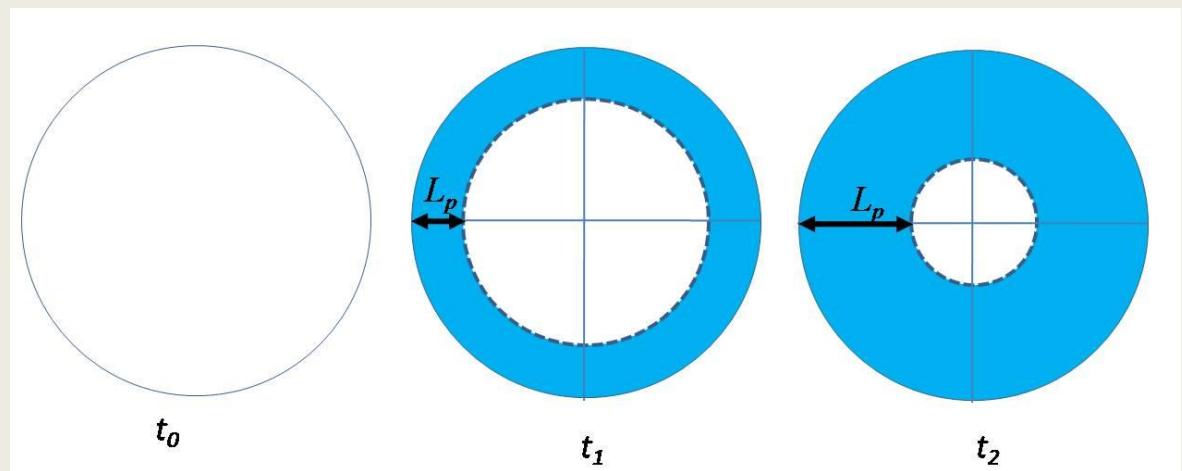
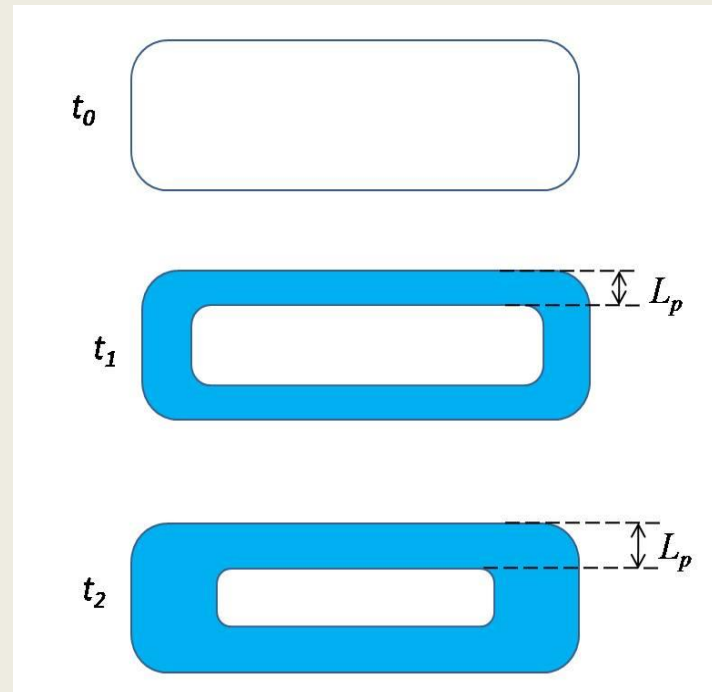
Nedvesedés

Nedvesedés

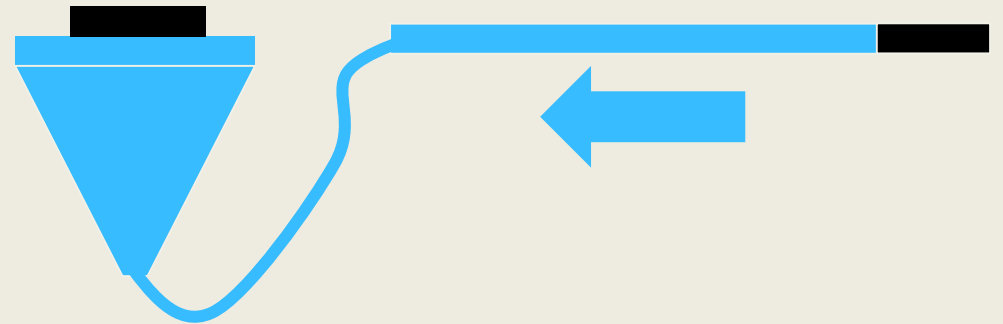
$$\frac{dL_p}{dt} = kt$$

L_p nedvesedési távolság

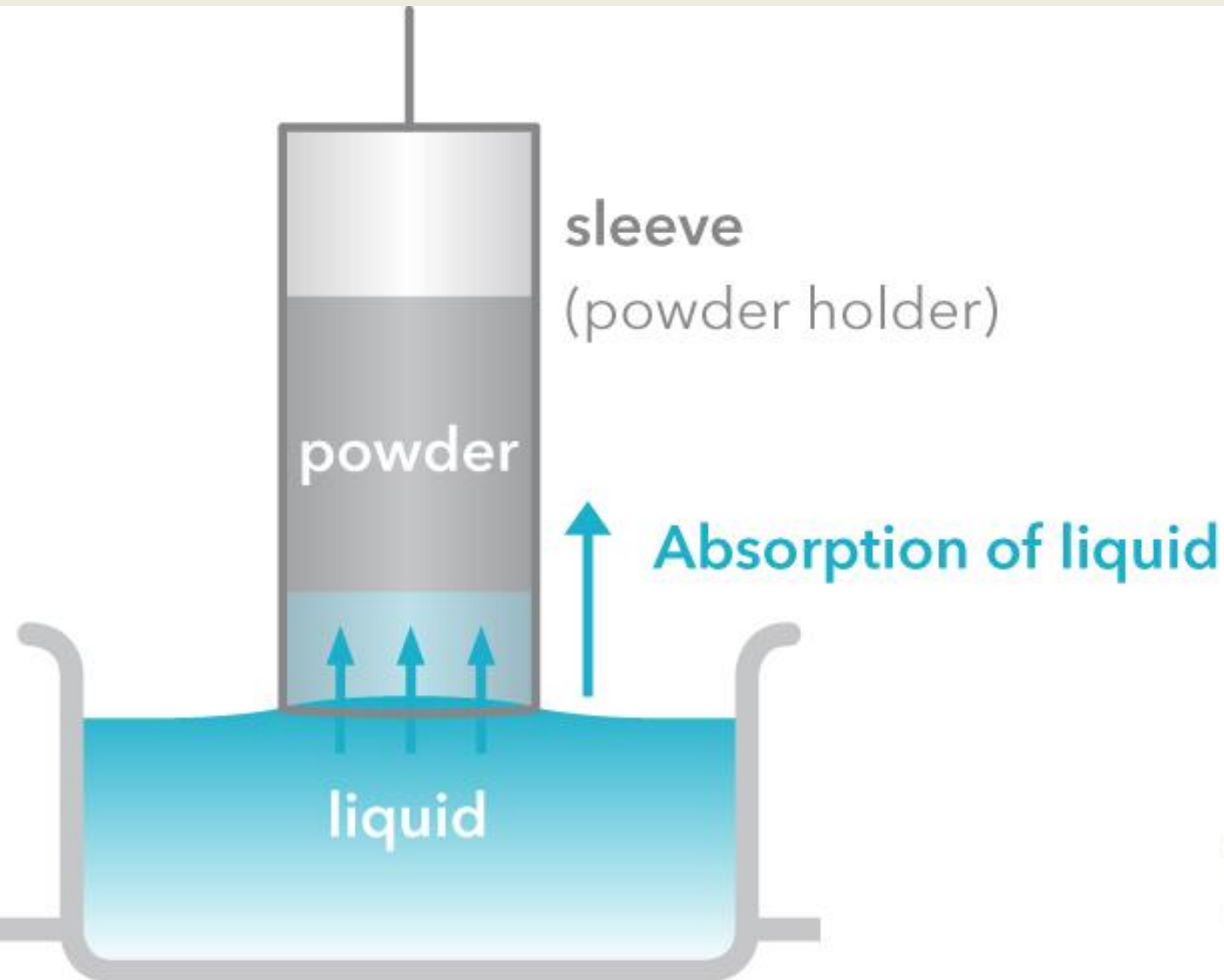

Nedvesedés

Enslin készülék

Nedvesedés

Dezintegráció

Dezintegráció

- Széteső készítmények

0. perc

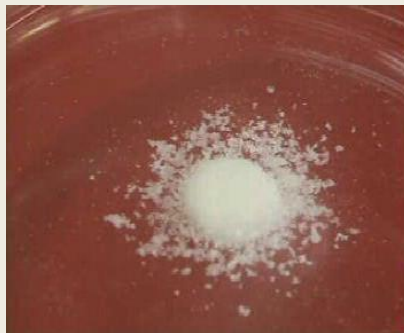
3. perc

6. perc

9. perc

12. perc

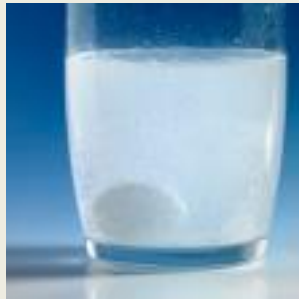
15. perc

Dezintegráció

- Széteső készítmények

0. perc

1. perc

2. perc

3. perc

4. perc

5. perc

Dezintegráció

- Széteső készítmények

0. perc

1. perc

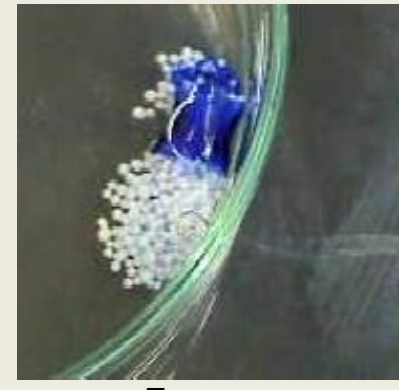
2. perc

3. perc

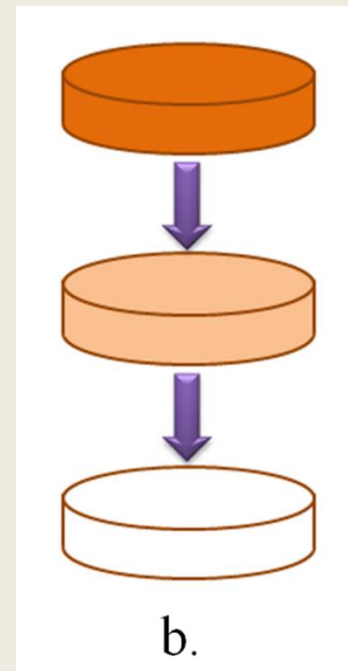
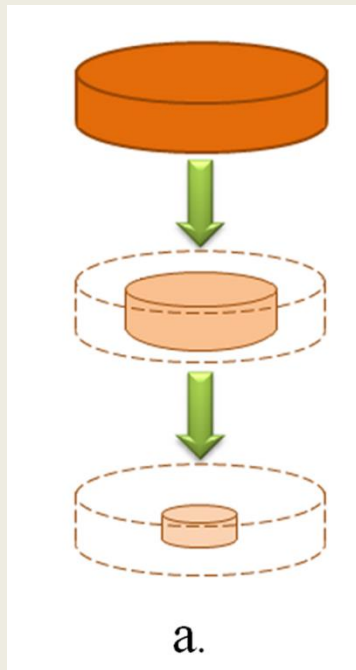
4. perc

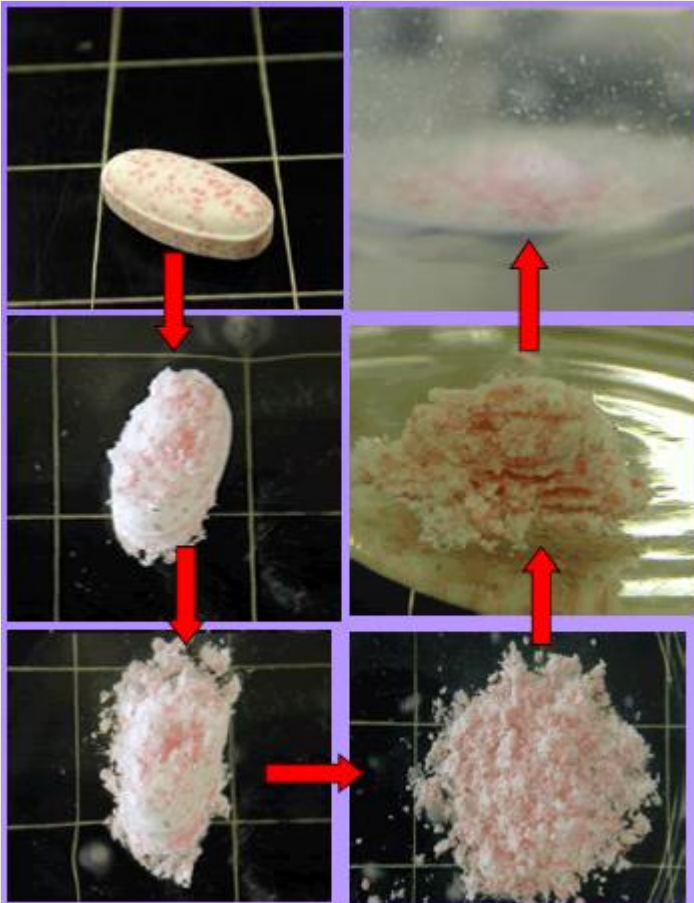
5. perc

Dezintegráció

- Nem széteső készítmények

Szételésvizsgáló berendezés

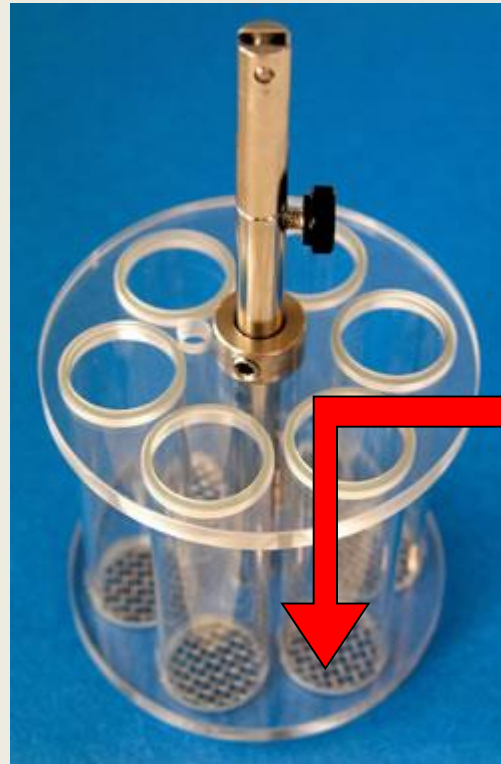

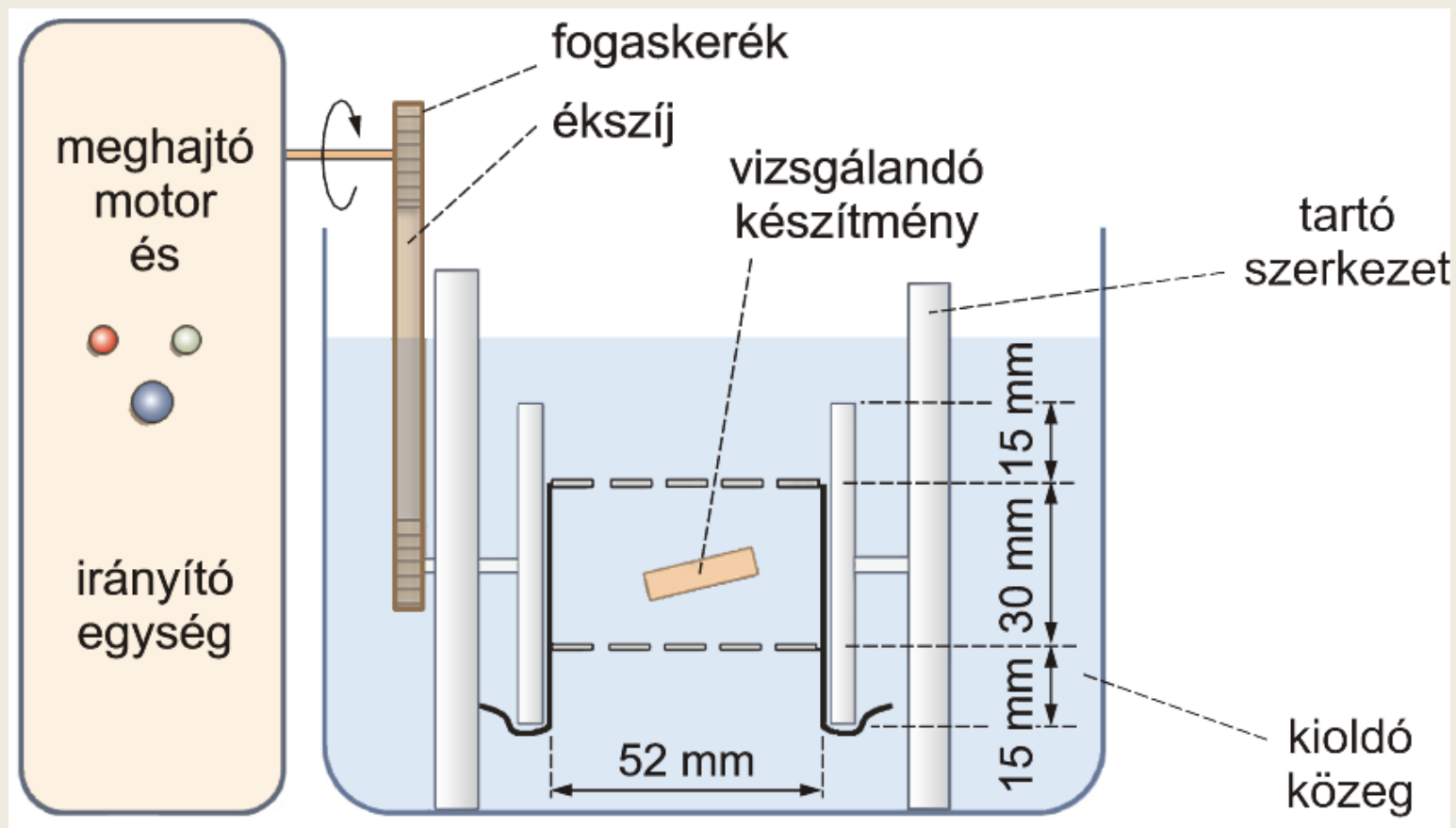

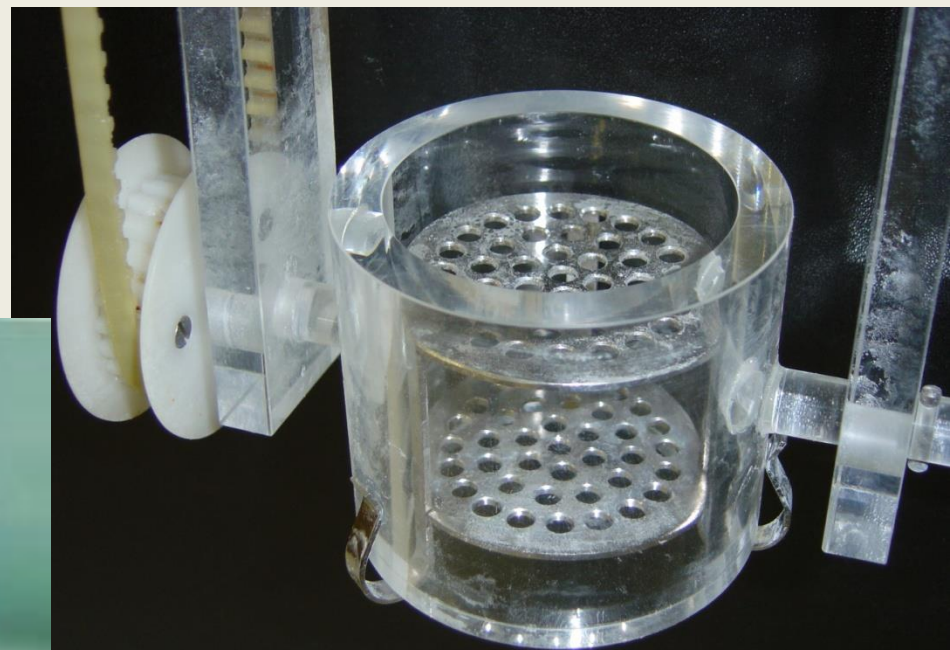
Szétesés vizsgálatok

Végbélkúpok és hüvelykészítmények dezintegrációjának vizsgálata

Szétesés vizsgálatok

*Végbélkúpok és hüvelykészítmények
dezintegrációjának vizsgálata*

Duzzadás

Duzzadás

Duzzadás (ξ)

$$\xi = \frac{V_t}{V_0}$$

V_t a t időpontban mért térfogat

V_0 a kezdeti térfogat.

Hidrofil mátrix tabletták

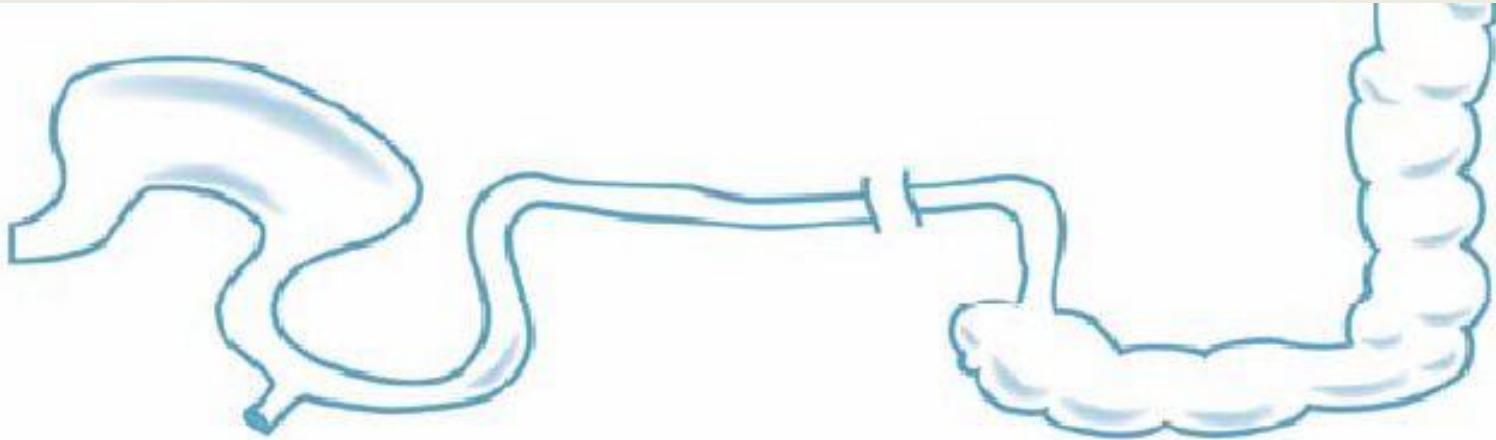

Kémhatás

Stomach

Jejunum

Ileum

Colon

pH

1.4-2.1

4.4-6.6

6.8-8.6

5-8

fasting

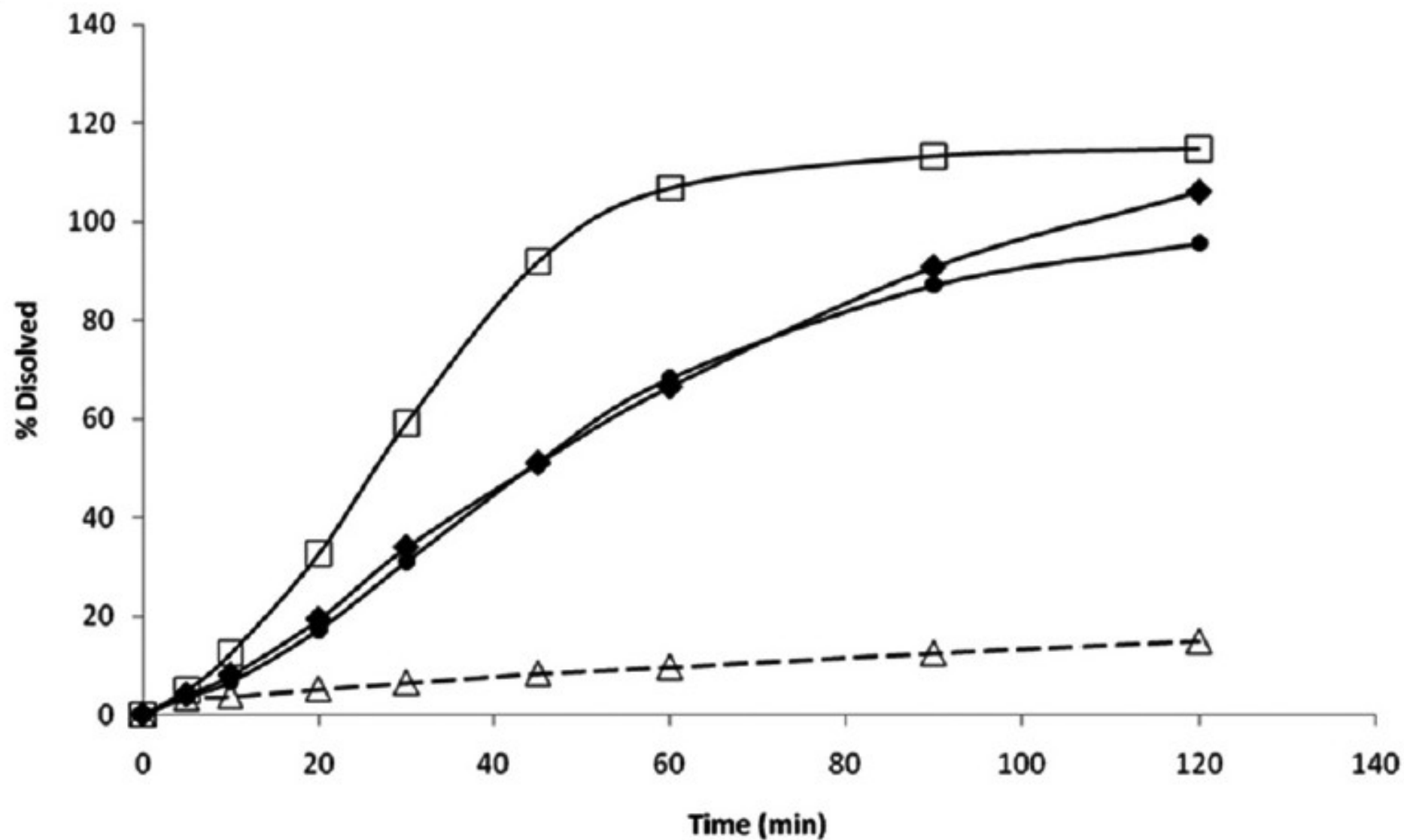
3-7

5.2-6.2

6.8-8.0

5-8

fed

Fig. 2: Dissolution profiles of ibuprofen (IBP) suspension at 25 rpm. IBP release patterns at pH 7.2 (-□-), pH 6.8 (-◆-), pH 4.5 (-●-) and pH 1.2 (-△-)

Diclofenac – Na / Diclofenac - K

- pH = 7,4
  - Na-só: 5,15 mg/ml
  - K-só: 2,34 mg/ml

Kristályforma

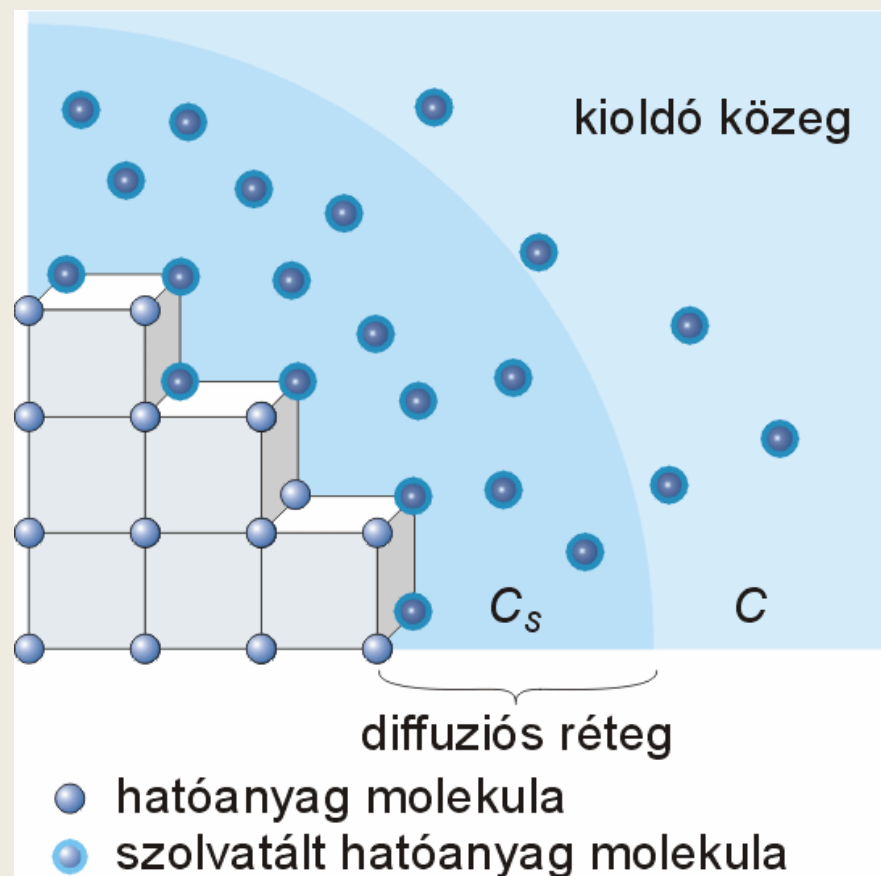

Oldódás

Kristály oldódás

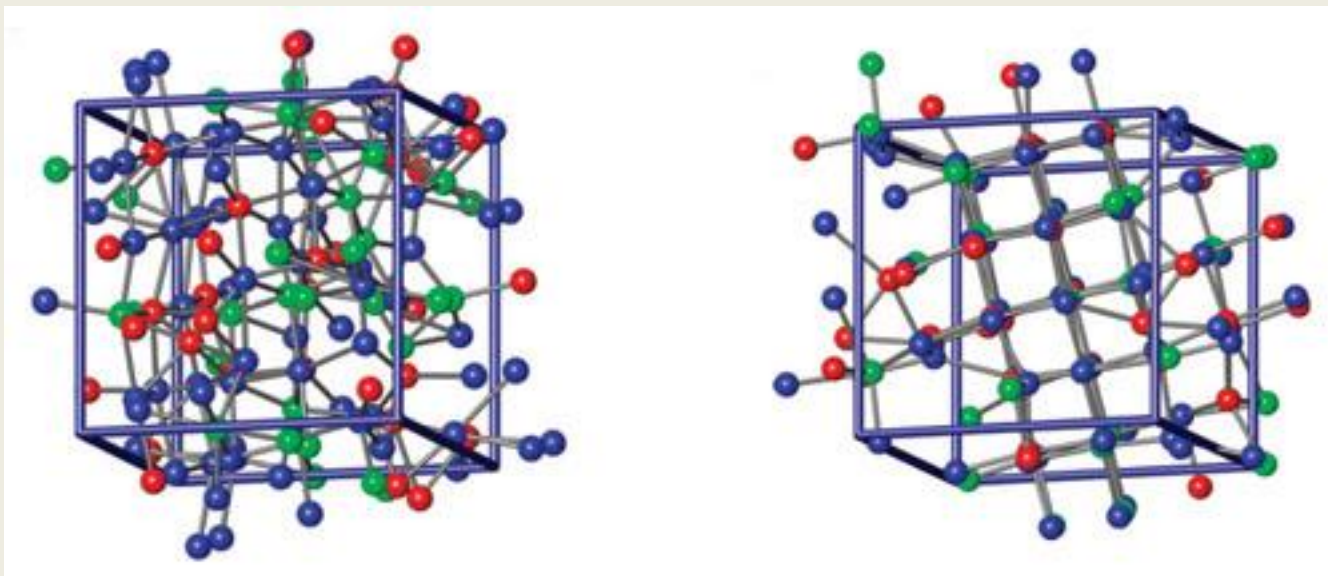
A szilárd anyag felületéről a molekulák mindaddig az oldat belseje felé vándorolnak, amíg koncentráció-különbség áll fenn.

Telítődéskor dinamikus egyensúly alakul ki.

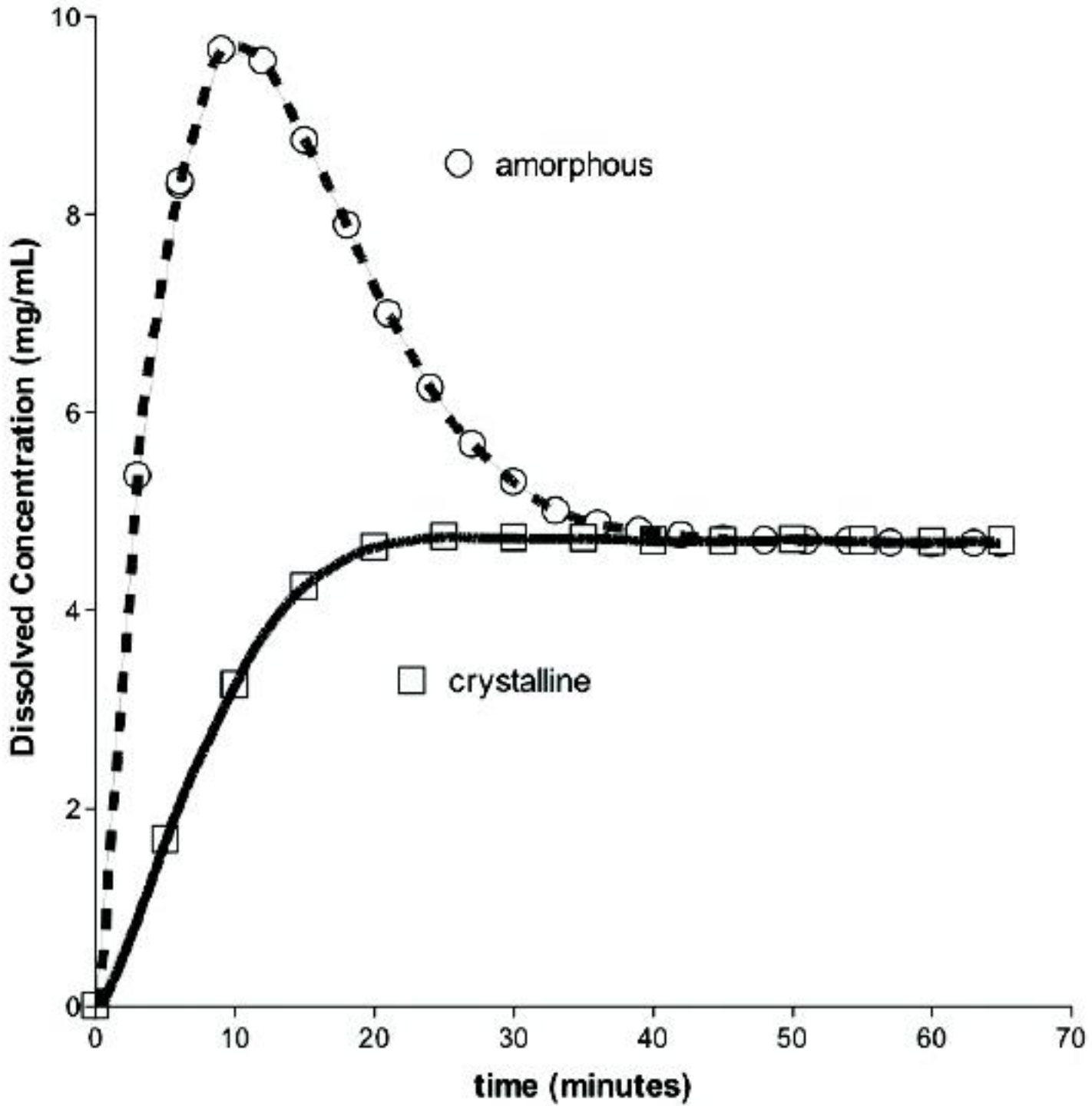

Oldódás

Amorf szubsztancia oldódás

Kristályos vs. Amorf

Kristályos	Amorf
Termikus sajátosság: olvadáspont	Termikus sajátosság: üvegesedési hőmérséklet
Stabil	Kevésbé stabil
Jó folyási sajátosság	Gyenge folyási sajátosság
Kevésbé higroszkópos	Higroszkópos
Relatív rosszabb oldhatóság	Jó oldhatóság

Oldódás

oldékonyság

- **Farmakonok oldékonyságának jellemzésére általában kétféle oldékonyságot különböztetünk meg:**
  - a valódi, un. intrinsic oldékonyságot ioncserélt vízben határozzuk meg, értéke ezért független a közeg pH-jától, ionerősségétől,
  - a különböző pH-jú oldatokban, pufferekben meghatározott un. látszólagos oldékonyság függ a közeg pH-jától és ionerősségétől.

Intrinsic Dissolution Rate (IDR)

Intrinsic Dissolution Rate (IDR)

- Az **Intrinszik Oldódási Sebesség** a tiszta hatóanyag oldódási sebessége, mely során a hatóanyag felszíne, a közeg hőmérséklete, a pH, az ionerősség és a hidrodinamikai viszonyok állandóak!
- Mértékegysége: $\text{mg}/\text{min}\cdot\text{cm}^2$

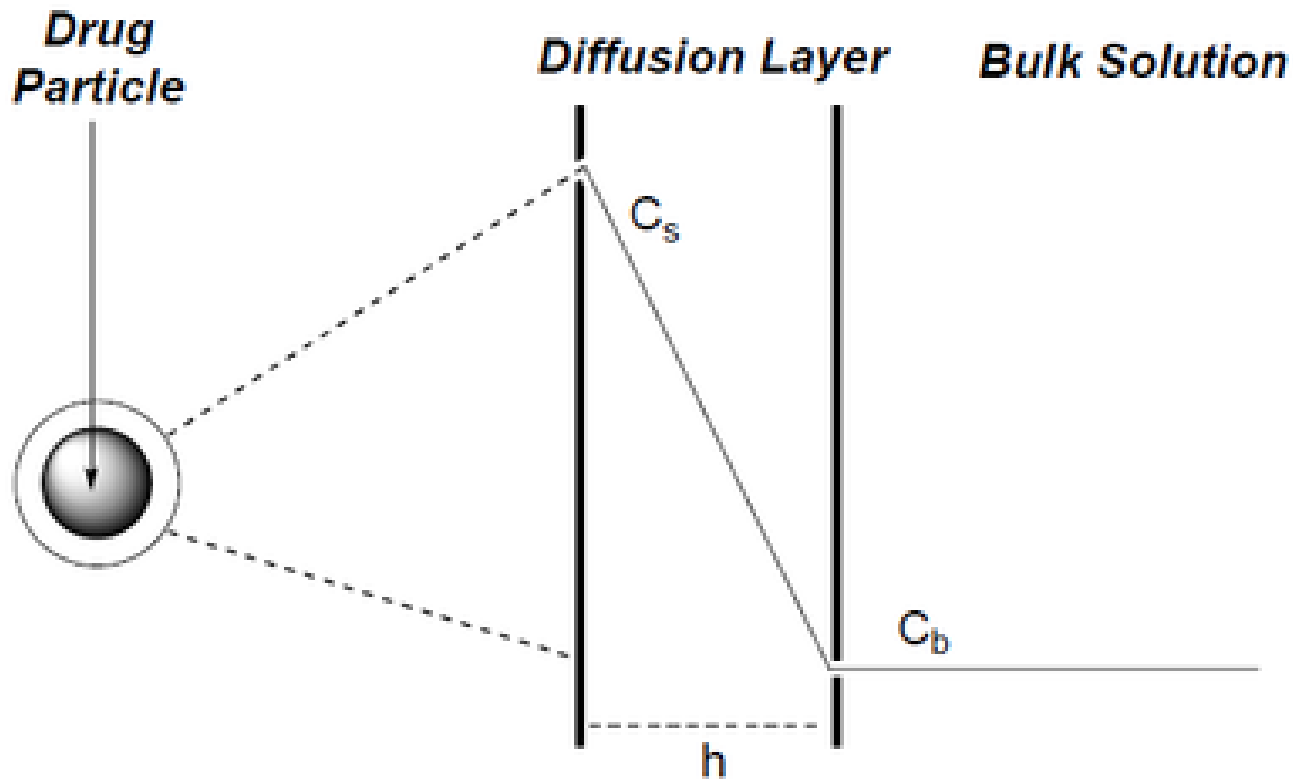
Oldódás

oldékonyság

- **Az oldékonyságot meghatározza**
  - a farmakon
    - kémiai összetétele, funkciós csoportjai
    - kristályszerkezete
  - a közeg
    - pH-ja,
    - ionerőssége,
    - hőmérséklete,
    - pufferkapacitása

Oldódás

Noyes-Whitney egyenlet

Oldódás

Brunner és Tolloczko egyenlet

$$k = k_1 A$$

$$\frac{dm}{dt} = k_1 A (C_s - C)$$

k_1 oldódási sebességi állandó
 A felület

Oldódás

Nernst és Brunner egyenlet

$$K = \frac{DA}{V\delta}$$

$$\frac{dm}{dt} = k_2 K (c_s - c)$$

- K oldódási sebességi állandó
 A felület
 D a diffúziós állandó,
 δ a diffúziós réteg vastagsága,
 V a kioldó közeg térfogata
 k_2 a hatóanyagra jellemző tényleges oldódás sebességi áll.

1970

- Az **USP 18** bevezette az első hivatalos kioldódásvizsgálati módszert – az Apparatus 1-et, azaz a **forgókosaras módszert**

1978

- FDA – Guidelines for Dissolution Testing

Vol. 2 No. 4

PHARMACEUTICAL TECHNOLOGY

April 1978

ARTICLES

Guidelines for dissolution testing

Don C. Cox, Carol C. Douglas, William B. Furman, Ross D. Kirchhoefer, James W. Myrick, and Clyde E. Wells

40

The use of x-ray fluorescence in control of pharmaceutical products

David Stewart

54

Self-policing and free enterprise: an interview with Representative Paul Rogers

James Dickinson

61

1981

- FIP guideline

1990

- További módszerek bevezetése (pl. forgóhenger)

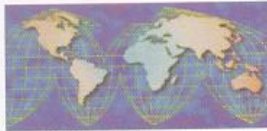
1995

- Átfolyócellás módszer bevezetése

2003

Volume 10, Issue 1 | FEBRUARY 2003

Dissolution Technologies

6 FIP/AAPS Guidelines for Dissolution/*In Vitro* Release Testing of Novel/Special Dosage Forms

Martin Siewert,¹ Jennifer Dressman,² Cynthia Brown,³ Vinod Shah⁴

¹ Aventis, Frankfurt, Germany

² JW Goethe University, Frankfurt, Germany

³ Eli Lilly and Company, Indianapolis, IN

⁴ Office of Pharmaceutical Science, Center for Drug Evaluation and Research,
Food and Drug Administration, Rockville, MD

Újszerű, speciális gyógyszerformák

Table 1: Apparatus used for Novel/Special Dosage Forms

Type of Dosage Form	Release Method
Solid Oral Dosage Forms (conventional)	Basket, Paddle, Reciprocating Cylinder or Flow Through Cell
Oral Suspensions	Paddle
Oral disintegrating Tablets	Paddle
Chewable Tablets	Basket, Paddle or Reciprocating Cylinder with glass beads
Transdermals – Patches	Paddle Over Disk
Topicals – Semisolids	Franz Cell Diffusion System
Suppositories	Paddle, modified Basket or Dual Chamber Flow Through Cell
Chewing Gum	Special apparatus (Ph.Eur.)
Powders and Granules	Flow Through Cell (powder/granule sample cell)
Microparticulate Formulations	Modified Flow Through Cell
Implants	Modified Flow Through Cell

Miért fontos a kioldódás-vizsgálat?

- A gyógyszerformulálás optimalizálásának elengedhetetlen vizsgálata
- Originális gyógyszerek törzskönyvezésének alapvető tartozéka
- Generikus gyógyszerek törzskönyvezésénél az originálishoz történő hasonlítás legfőbb alapja
- In vitro-in vivo korreláció felállításának alapja

Szétesés (dezintegrációs) vizsgálatok

Figyelem! A dezintegrációs vizsgálatok nem nyújtanak időben dinamikus tájékoztatást a hatóanyag kioldó közegben történő megjelenéséről!

A szétesésvizsgálatok célja a gyógyszerkészítmény dezintegrációs idejének meghatározása, tekintet nélkül annak hatóanyagára!

Szilárd gyógyszerformák hatóanyagának kioldódási vizsgálata

- **Kioldódás = hatóanyag-leadás = liberáció**
- **Liberation = Dissolution = Drug release**
- A vizsgálattal a szilárd gyógyszerformák (tabletták, kapszulák, kúpok) hatóanyagának/hatóanyagainak kioldódási sebességét határozzuk meg (időben dinamikus hatóanyag-analízis).

Módszerek

- Zárt rendszerű (zárt tartályos vizsgálatok)
- Nyílt rendszerű (átfolyócellás vizsgálatok)
- Diffúziós, dializáló rendszerű

A hatóanyag kioldó közegben észlelt mennyiségi változása szerint lehetnek:

- Kumulatív vizsgálatok
- Differenciál vizsgálatok

Köszönöm a figyelmet!